

MAGYAR KURIR

Bétsből, Pénteken, Julius' 10-dikén 1818.

Török Birodalom.

A' Hámburgi újságlevelekben egy levél jött-ki, melly Pétersburgban Junius' 1-ső napján költ, és ez a' foglalatja: —“

„A' Britannus Királyi Udvar, mint bizonyosan értésünkre esett, meghivta a' mi Császári Udvarunkat, hogy a' Portánál, annakmódja szerént való nyilatkoztatás által, kérdést tegyenek affelől: hogy úgy nézi - é ő a' Barbarus (az Afrika' északi partjain találtató) Fejedelmeket, mint töllefüggő Országlásokat, 's lépett - é ő ezekkel oly kötésre, melynek ereje szerént ő ezekért kezeskedni köteleztetnék? Ha így van a' dolog, ezen esetben meghivattatik a' Porta, hogy meg ne szenvedje, hogy az említett tengeri ragadozók valamelly Európai nemzetnek hajójit bántsák: abban az esetben pedig, hogyha a' Porta ezen kívánságot telyesíteni nem akarná, vagy pedig úgy jelentené - ki magát, hogy néki a' Barbarus Fejedelmekért való kezeskedésre semmi köteleztetése nintsen, ezen esetben meg fogja az Ánglus Udvar a' mi Császári Udvarunkat hívni, hogy lépjenek egymással oly kötésre, mint a' milyenre Spanyolország és Belgium léptek egygyütt, tudniillik, hogy egyik, a' másika' zászlóit költsönösen védelmezni fogja.

Orosz Birodalom.

A' Császár Odessából Cherson felé vette útozását. Május' 18-dikán Niko-

lajewbe érkezvén 's itt minden nevezetes tárgyakat megnézegetvén, délután tovább indult, 's még azon estvéli 7 órakor Chersonba megérkezvén, egyenesen a' Katalin Császárné által épített Püspöki templomba ment, 's könyörgését végezvén, a' Kormányozónak Gróf St. Priestnek házába beszállott. A' város estve fényesen megvilágosított, 's a' világosítások között legkitettőbb volt a' Kormányozó' házának szemölködén egy ábrázolat, a' melly Katalin Császárnénak 's a' mostani Császárnak ott való megjelenéseket mütatta.

A' Grusiniai fő Kormányozó, Gyalogság' Generalisa Jermelow, jobbra, a' Kuban mentében találtató erősségeknek megvizsgálására ment.

A' Pruszsus Király Gróf Ruppin nevezet alatt, Junius' 10-dikén Wilnába érkezett, 's az Orosz, Görög, Catholikus 's Evangelikus Egyházakat 's egyéb nevezetességeket megnézegette. Estve a' város megvilágosított tiszteletére. Másnap' tovább indult ő Felsége Moskau felé, a' honnét előbb még Petersburgba, 's azután innen Berlinen által Aachen felé fogják, a' két Felségek útjokat venni, a' hova, mint némely újabb levelekben olvassuk, tsak September' 15-dikékre szándékoznak megérkezni.

Frantzia Ország.

Mint hogy Mansonnét semmi igérettek által reá nem vehetik, hogy Albanyból Párisba mennyen: tehát valami spekulánsok az ő tetétől fogva talpig jól

eltalált képit mutogatják, pénzért. — Pieret Rozsi, ki egy valóságos fiatal szépség, 's a' ki Mansonnéval egygyütt figurázott 's gyanithatóképpen még tovább is figurázni fog ezen gyilkos perben, nem olyan kényes vagy szemérmes, mint Mansonné. Ő reá vette magát, hogy Párisban a' Jardin-Beaujon birtokosának Cancellariájában, első személyt játszodjék, vagy mint a' tudósítók magokat kifejezik, hogy ott előlülő legyen.

Valaki nagy lármát csinált nem régen Rhodezben. Azt hirtelte-el, hogy azon hárfás muzsikásokat, kik azalatt, míg F u e l d e s t a' Bankál házában megölték, az után a' ház' ajtaja előtt muzsikáltak, a' gyilkosok' barátjai megölték 's a' J a u s i o n' kertjébe temették-el. A' nép annyira felindult ennek hallására, hogy a' Jausion' háza előtt nagy sokasággal özsze seregelvén a' kertbe berontani 's ott a' hárfások' testét kiásni akarta, 's el se' oszlott a' ház elől, valamédaig a' Poigárnester oda nem ment és nyilván meg nem mutatta, hogy az egész hír tsupa mese, 's tsak valaki akart a' néppel tréfát üzni, mint hogy a' hárfásokat már nem tsak megtalálták 's megfogták, hanem vizsgálás alá is vontak, 's éppen most foly az ők' kikérdeztetése.

B r a s i l i a

P e r n a m b u c o i tudósítások szerint, ott Aprilis' elején sok embert özsze fogdostak, kikről gyanú volt, hogy az utóbbi özszeesküvésnek részesei lettek volna, 's a' városiak közzül valami 150-nig valót, 's a' környékiek közzül is egyannyit már tömlőtzebe is zártak vala, 's szörnyű nagy rettegés uralkodott a' nép közt, a' midőn minden elméknek megnyugtására egy hajó érkezett-meg oda Rio-de-Janeiróbol, olly Királyi parantsolattal, hogy mind azokat az embereket, kiket Febr. 6 - dikától fogva

özsze fogdostak, botsássák-el 's minden elvett vagyonaikat adják vissza.

S p a n y o l A m é r i k a.

A' Londoni Ministeri 's nem Ministeri, vagy az Amérikai Insurgenseknek nem kedvező 's kedvező újságlevelek még meg hem szüntek vala ezen kérdések felett disputálni egymással: Hát megsebesedett-é valósággal M o r i l l ó? Megsebesedett-é Bolívar? Elfogták-é őtet? 's melyik rész volt a' győzedelmes? — midőn ezen unalmas kérdezősködésnek eligazítására, ily tudósítást botsáta közre a' Párisi M o n i t ö r a' Jamaikai K i n s t o n i újságlevelekből, Május' 1 - ső napjáról: —“

„A' Spanyol újságlevelek, úgy mond, még mind ez ideig semmi emlékezetet nem tevének arrol, hogy M o r i l l ó a' Mártz. 17-dikén történt tsatában lántsadőfést kapott volna: de kihozhatni a' körülállásokbol, hogy ezen dőfés, melly az ő jobb oldalának horpaszán esett, halálos volt. Szent Mihály' lován vittek V a l e n c z i á b a. Ez a' tsata La Puertánál történt. A' C a r a c c a s i újság tíz napokig halasztotta, hogy ezen tsatáról valamit írjon: ekkor egy újabb tsatáról is emlékeztvén, a' melly Márztzius' 23 - dikán történt, de a' melyben már semmi emlékezet nints M o r i l l ó r o l, kiről tehát ezen okon azt lehet gondolni, hogy vagy meghalt vagy legalább oly állapotban van, hogy a' tudósítás alá nem írhatta - fel a' nevét. Még egy más ennél is későbbi tsatában, Márztzius' 27 - dikén, azt a' L a T o r r e nevű Generálist, ki a' M o r i l l o megsebesedése után a' Királyi armáda' vezérlését által vette, insurgents Generális P a c z, Carraccastól 38 mértföldnyi távolságra, O r t i z mellett, megverte. A' Királyi seregekből 400 emberek estek-el, kik között sok tiszték voltak. Ezen utóbbi történetről annyival kevesebbé lehet

kételkedni, hogy erről LaGuayrabol'sPorto Cabellóbol magokhoz a' Royalistákhoz is tudósítások érkeztek (Jamaikába). A' mi a' Carakkasi újságot illeti, ez tsak annyit mond a' 17-diki tsatáról, hogy Gen. Pacz nem nyert Ortiznál oly sokat, mint a' mennyit maga reménlhetett, de azt sem mondja, hogy megveretett volna. Külömbkülömb helyekről halljuk, hogy Guyanába 2200 Anglusok érkeztek-meg, kik az insurgens ármádánál szolgálni akarnak. Egyéberánt ezen tudósításoknak megítélésében se' felejtjük-el azt, hogy a' Déli Amáriki történetekről mindenkor nagyon bajos valóságos megkritizálással itélni, kivált azért, hogy a' tudósítók nagyon özsze szokták zavarni a' régibb történeteket az újabbakkal. Sokat tsak az időre kell bízunk, a' melly mindent tisztán kifejteget. "

A' mi a' Bolívar elfogattatását illeti, ezt későbbre így magyarázták-meg a' Caraccasbol Aprilis' 30-dikán indult újságlevelek: — "

„A' Mártzius' 17-dikén történt tsakta nagyon nevezetes volt. Bolivárt itt véletlenül lepték-meg a' Spanyolok — 's tsak kevésbe múlt-el, hogy el nem fogták. Egygyik szolgája árulta vala el; 's a' Spanyolok már a' sátoráig berontottak vala: de ő még is oly szerentsés volt, hogy megmenekedett 's a' hegyek közzé vette magát. Azután heves verekedésre került a' dolog, melyben a' Bolívar' seregei, a' Királyi Generális Plá előadása szerént, sokat, úgy mint 400 embert veszettek, kik közt 1 Generális, 4 Oberster, 150 fogoly katona, 2 zászló 's 3 munitziós szekerek találatnak. A' Király' seregei veszettek: 1 Oberstert, kinek neve Lopetz, 7 elesett, 's 27 megsebesedett embert, kik közt 6 tisztek találatnak.

S v é t z i a.

Ezen országban rosz aratást remén-

lenek az idén, melyre nézve olyan rendelést tett a' Király, hogy a' gabonát oda a' folyó esztendőnek végéig minden vámnélkül be lehessen vinni. A' jó aratáshoz való reménségnek elenyészését a' régentartó szárazság okozta. Ezen osthoz erdőkben történt nagy égések is járultak mostanság, nevezetesen Stockholmtol 's Gothenburgtól nem messze, a' hol már 8 nápig égtek az erdők, és még ezen tudósításoknak elirdulásakor se' olthatták volt még.

A' Stockholmi Udvarhoz rendeltett Frantzia rendkívül való Követ Báro Marandet, Jun. 18-dikán tartotta fényes audientziáját. Nyoltz lovas Udvari tzifra hintóban vitték szállásáról a' Királyi Udvarba. A' hintó körül Királyi tselédek mentek Udvari parádében. Ura' nevében, az előbbeni Svétziai Királynak meghalálózásáért 's a' mostaninak tronusra lett lépésért, tette-meg, azért szomorú ezért pedig örvendetes köszöntését.

N a g y B r i t a n n i a.

Itt még ma is a' képviselői választás' nevezetességein kezdjük és végezzük is irásunkat:

A' voksolás' kezdődésekor ilyen módon állottak a' Kándidátusok a' jegyzőkönyvben:

A' belső városban: Wood 2753; Willson (a' kereskedő) 2339; Waithman 2192; Curtis 2071; Thorp 2010; Atkins 1219 voksokkal.

Westminsterben: Romilly 624; Maxwell 558; Bourdett 229; Kinnaird 43; Hunt 25; Kartwright (Major) 16 voksokkal.

Soutwárkban: Calvery 978; Wilson (a' ki Párisban Lavalettének kiszabadulását kieszközlötte) 669 voksokkal — voltak beirva a' jegyzőkönyvbe.

Mitsoda befolyása lett a' votumverbuálásoknak, megtettzik a' 20-diki lajistromokból, mellyek így állottak:

A' Belső városban: Wood 3537; Wilson 3105; Waithman 2795; Kurtis 2655; Thorp 2568; Atkins 1541 —

Westminsterben: Romilly 1115; Maxwell 1093; Bourdett 432; Kinnaird 59; Hunt 31; Kartwright 19 votumokkal —

Southwarkban: Calvert 1712; Wilson 1210; Barclay, 1004 votumokkal állottak a' könyvben.

A' belső városi választó gyűlésben Jun. 19-dikén jelesen tréfálódott Southal nevű Quacker a' Kándidátusokkal. Woodhoz így szollott: Barátom Wood! azért jöttem, hogy voksomat néked adjam, mivelhogy te jó tisztviselő (Lord Májor) és a' népnek jó barátja voltál; azolta is, hogy a' Parlamentumba beléptél, megtartottad a' népnek tett ígéreteidet. Te nem hasonlítász ahoz a' vastag Kándidátushoz, a' ki ott mellette áll; mert ő megtsalta a' népet, 's még az aszszony személyek eránt se' viseltetett semmi tekintettel; mikor tisztviselő volt egy aszszonyt Amazonnak nevezett. — Kurtis felszollalván, kérlette a' Quackertől, hogy reá czéloz-é beszédje által? — A' Quacker azt felelvén, hogy igen is, reá czéloz — „No tehát, így szollott Kurtis, nyilván kimondom barátom, hogy te régtől fogva gonosz lelkű ember vagy. A' mlt beszéltél, hamisság; azt te csak egy újságlevélből tanúlad.“ — Azután Wilson Williamhoz fordulván a' Quacker, ezt ily komplementummal köszöntötte: — „William! én téged nem kedvellek. — Te Waithman! néked is votumomat adom, és nagyon megelegetett fogok lenni, ha azon ígéreteidnek, mellyeket a' népnek tettél, csak felerészét telyesíted is. Te Thorp! Reád is votizálok, mert megakarlak próbálni; esmertem még egy embert, a' kit hasonlóképpen Thorpnak hívtak, 's a' ki egy jó és betsületes hazafi volt. Én, barátom Thorp, tégedet magam nem esmerlek; de hazafi társaid

ajánlottak, 's reméllem, hogy méltóvá teszed magadat az ő pártfogássokra. — Ezen letzkeadásokkal szép időtöltést tsinált a' Quacker a' jelenlévőknek, a' nagyon megnyerte kedveket.

Kalveri nevű polgár ily szókkal voksolt Kurtisra: — „Sir William Kurtis Ur, jól jegyezze-meg mit mondok. Én éppen tsak barátságbol tselekszem, hogy az Urra voksolok.“ — Kurtis így felelt: Köszönöm az úr jó akaratját, elég ez nekem: örvendek, hogy oly jó indulattal viseltetik erántam az úr, hogy lelkiesmérete ellen is reám voksol.“

Junius' 20-dikán Minister Castle-reagh is elment a' választó helyre, hogy Kapitány Maxwelre voksoljon. Hunt megmutatta a' Ministert a' népnek, a' melly azonnal öszszetsoportozott mellette, 's azt a' Minister látván, kivergődött a' tolongók közzül és eltávozott onnét. De sokan utánna mentek, 's egy utzán más tsoport is jöven szembe, itt ismét úgy körül vették, hogy tsak nagy bajjal futhatott-be egy boltba; a' hova polgári strázsák jöttek, 's onnét azok kísérték haza.

A' belső városban az utolsó voksoláskor, melly a' képviselőket végképpen megbatározta, így állottak a' votumok: Wood 5715, Wilson 4816, Waithman 4617, Thorp 4529 votumokat kaptak. Kurtis nem vihette többre 2676nál. Ő 'hát kiesett, a' más négyek pedig képviselőkké lettek, minthogy a' városnak 4 képviselőji szoktak lenni. Mind a' négyen a' Ministerekkel ellenkező részen lévő emberek.

Hasonló módon ütött-ki a' választás Southwarkban is, a' hol Barklay, látván, hogy votumait nem szaporithatván külömben is ki fog maradni, 22-dikben reggel magát a' Kándidátusok közzül önként kihuzatta, és így tsak Calvert (egy serföző) és Wilson Robert ma-

radtak-meg a' laistromon, mint képviselők. Ezek is mind ketten a' Ministerekkel ellenkező részre tartozó emberek. — Southwarknak csak két képviselője szokott lenni.

Legkétségesebb volt még Junius' 22-dikén is, a' Westminsteri választásnak kimenetele. Ekkor még így állottak a' vótumok: Romillynak (egy Prokurátor-nak) 1819, Kapitány Maxwelnek 1726, Bourdettnek 1263, Huntnak 47 vótnmai voltak. Májor Cartwright, látván hogy leghátrább maradt, ekkor maga kihúzatta a' nevit a' Kándidátusok közül, 's többé nem állott elő. Ő csak 18-tzig vihette a' maga vótumainak számát.

Ezen napon nagyon lármásan folyt itt a' voksolás munkája. Maxwelnek sok bosszúságot kellett kiállani a' Bourdettistáktól. Ezek a' választási alkotmányok előtt előre elfoglalván a' helyeket, mikor Maxwel érkezett őket kitsufoló hahatálással 's minden méltatlanságokkal fogadták. Tizenegy órafelé Wilson Robert is, ki már Southwarkban képviselő lett vala, zászlósan és tzifrán felpántlikázott kotsiban oda érkezett, hogy a' barátjára Bourdettre voksoljon, 's a' nép által nagy betsülettel fogadtatott és köszöntetett. — Mindjárt az ő eltávozása után illy történet vonta magára a' nép' figyelmetességét: Éppen a' választás' alkotmányával vagy állásával szembe egy állókép jelent-meg, mint majom, 's kezében egy bepetsételt zatskót tartott, olyant, a' milyenbe a' választók a' magok vótumaikat szokták behányi. A' zatskón ezen szók olvastattak nagy betűkkel: Orang - Outang, Westminsteri Kándidátus. Hogy ez által Maxwelre legyen a' célzás, minden tudta, minthogy ő egy Orang-Outangot hozott volt magával Indiából Londonba. De rosszabb volt az, hogy a' midőn ezen tengeri tisztúr az oráló alkotmányra felállván, a' néphez szollni

elkezdett volna, az ő beszédét az ellenkező részen lévő sokaság, nevezetesen a' Bourdettistákfélbe szakasztották, őtet leköpdösték, és sárral's ganéjjal hajgálták, mind addig, míg az orálószékről le nem szállott. Azután Bruce és Wishart nevű urak, 's végre Hunt tartottak beszédeket. Bruce Bourdettet, Wishart Romillyt, Hunt pedig önnön magát ajánlotta.

Az után két hajós legény beszéllett a' Maxwell részéről, 's mind kettő nagyon vissza nyerte néki a' nép' kedvét. Az egygyik így szollott: Ah, uraim! gondoljátok-meg, hogy én 10 esztendeig szolgáltam ezen tisztúr alatt, mikor Kapitány volt, és soha se láttam, hogy az alattvalókkal gorombáskodott volna. — „Láttátok volna csak, így szollott a' másik, az én nemes szívü vitéz kapitányomat, mikor a' Chinaiak' bástyáját öszszelövdöztette, azért, hogy az Ánglus zászlót megbántották: bezzeg nem bánnátokmost velle ily méltatlanul! — Bravo! kiáltás koronázta a' két hajóslegény' ajánlását.

Sok nevetséges dolog szokott ilyenkor csak Londonban is elő fordulni: hát a' tartományokban 's nevezetesen azokban az apróbb elpusztult, 's némelly falunál is alábbvalókká lett városokban, helységekben, mik nem történtek, vagy mik történnék?

Egy nagy bánkós, Barring, hogy a' nép' kedvét 's pártfogását annál inkább megnyerhesse, Lewis nevű mezővárosba nagy processióval ment-be, 's az ő egyéb tzifraságai között legszembetünőbb volt egy kenyér, mellyet maga előtt vitetett, 's a' melly 700 fontot (7 mázsát) nyomott; 's a' külső része mind olyan mondásokkal volt feltzifrítva, mellyeket a' nép kedvell. Még se kapott az első napon 27 voksoknál többet, holott pedig mások 2 's 3 százat is kaptak.

Némelly újságleveleink, egy Londoni szemmellátott tanúnak tudósítása

ntán, ily megjegyzéseket közlenek ezen képviselői választás' munkájának minéműségéről: — “

„Most foly az új Parlamentum' tagjainak választása; most van az Anglus a' maga egész ditsőségében. A' fő városnak három osztályaiban mindenütt lehet a' voksolási helyeken ezen alkalmatosságra felállított Jegyző-színéknél öszszegyülekezett népnek rettentő kiáltozását 's ordítását hallani. A' ki ezt hallani akarja, nem szükség hogy a' városban tíz minutánál tovább fáradjon. Egy fegyveres katonát se' látni sehol; az Ország' belső részeiről egy Regementet se' hívtak se' be Londonba, sem a' környékeire, hogy, ha az öszszesereglett nép valami bünhődésre találva vemedni, azonnal elő állhasson annak letsendesítésére. Én, így szoll a' tudósító, magam is kimenvén megpróbáltam, hogy valyon lehetséges volna-é, ott a' hol semmi katonai oltalom jelen nintsen, ennyi nép között, tsak nézelődés (szemlelődés) végett, kényszerént le's fel járni, 's úgy találtam elbámulásomra a' dolgot, hogy még tsak egy Constablere (városi vagy polgári strázsára) se' volt szükségem, hogy egész a' választók' színnyéig való előnyomulhatásra utat nyittassak magamnak. Igaz az, hogy ide megérkezvén, már itt elég főtzentést, süvöltést, és ordítást hallottam, mihelyest valamelyik azon Kándidusok közül megmutatta magát, kiket gyülöl a' nép; de bezzeg hallottam ám hurrah kiáltozást is, mihelyest a' népnek valamely kedvese előállott: de olyan dolgot, a' hol a' tisztviselők' kemény

karjának (fegyvereseknek) közbejövetele-re lett volna szükség, megvallom, nem láttam, azt kivévén, hogy az úgynevezett Conventgarden gabonapiatzán Westminsterben, a' hol tengeri Kapitány Maxwell, tengeri tiszti formaruhában, mint Candidatus megjelenvén, ő valami hajós legényi ruhába öltözött gonosz emberek' serege által két versben megtámadtatott, a' kik őtet kaposzta 's gyümölts torsával 's ganéjjal és sárral hajgálták. A' választási helyeken kívül másutt mindenütt oly tsendesség volt, mint akármelly más dolgozó napokon. Jelen kellett annak egy Londoni választáson lenni, a' ki meggyőződni kíván affelől, hogy a' belső magaérzés a' legvadabb népsalakot is megtartoztathatja a' társasági rend' határai között való ki lépéstől; a' melly állítás' igassága felől Mihály Orosz Nagy Hertzegnek 's a' Cambridgei K. Hertzegnének is meg kellett győződniek, a' kik ezen tolongásokban magokat minden oltalmazó kísé- rők nélkül közönségesen megmutatván, hurrah kiáltások által tiszteltettek. Itt minden ember titkolódás nélkül kijelenti gondolkodásait: de ugyan itt minden gondolatnak esztelenül való kijelentése, azonnal a' maga megvetéstérdemlő ábrázatjával áll elő, 's egyszerre elveszti minden hathatóságát.“

B é t s.

Ma azt az új tudósítást vettük, hogy a' Svétziai Özvegy Királyné, kinek férjét nem rég' temették-el, meghalálozott.

*Száz forint huszas pénzért, adtak Váltó czédulában: —
Jul. 7-dikén 242 $\frac{2}{3}$ — 8-dikén 242 $\frac{5}{6}$ — 9-dikén 243 $\frac{1}{2}$ — forintot.*

Hazai Dolgok és egyéb Toldalékok.

Nem Politikai Dolgok.

Alsó Wallisnak egy részét nagy pusztulás érte, melynek eredetét így adják elő: —

A' Pleureur nevű nagy hegyhez ragadva volt jég-hegy, melly közönségesen Chedroz nevezet alatt esmertett; ez a' tavasz elején a' hegytől elszakadván 's a' Bagne völgyébe lezuhánván, a' Drance vizét, a' hol a' völgy legkeskenyebb és a' honnét a' víz a' Martigny térségre kifoly, egészszen megdugván, a' víz a' völgyet eltöltötte 's oly nagy tóvá tette hogy a' hossza, kevés napok alatt, 7200, a' szélessége, hol a' víz leginkább kiterjeszkedett, 630, a' mélysége pedig 180 lábnyomra nevedett. A' tó annyival hirtelenebben nevedett, hogy egyszersmind hóolvadás is volt, a' völgy pedig két felől nagyon meredek lévén, a' víz magának se' jobbra se' balra utat nem nyithatott. Megjegyzettek, hogy Május' 12 és 13-dik napjain 24 óra alatt 3 lábnyomnyit nőtt a' víz. A' jégmassának nagyságát meg lehet abból itélni, hogy a' legalacsonyabb része is közel 100 lábnyommal volt feljebb a' tónak felső részénél, vagy színénél. Hogy tehát a' víz magának ezen jéghegyen-által utat tsinálhasson, várni nem lehetett; ha pedig valahol által találta törni, úgy hogy a' tó hirtelen kiomoljon, ezen esetben szörnyű nagy áradástól féltek a' környéki lakosok, nem tsak ennek a' völgynek szomszédjai, hanem a' Rodanus' vizének mélyebb fekvésű vidékei is. Hasonló áradás már még egyszer egészszen elpusztított volt a' Drance mellett nem tsak minden falukat, hanem Martigny városában is nagy károkat tett, a' városnak egy részét egészszen elmosta, és sok embert 's barmot elragadott. E' történt 1595-ben, éppen ezen Bagne völgyének megdugulása miatt. De ak-

kor nem voltak az emberek oly vigyázók, mint most. A' hol a' kiomló víz által okoztatható veszedelemtől félni lehet, millyenek Martigny, St. Moritz, Barné, Colombey 's többek, nem tsak előre megintettek, hogy vigyázzanak, hanem mindenütt jeladó alkotmányok készítették, kétségkívül, hogy az emberek marhaikkal 's egyéb felvehetőikkel, a' hegyekre futhassanak. E' mellett munkásokat is rendelt a' Wallisi Országlószerék nagy számmal ezen új tó mellé, hogy magas töltéseket tsináljanak a' víz hirtelen való kiömlésének meggátlására. Azonban a' vízen felyül bizonyos magasságra egy árkot kezdetek ásni, hogy ha a' víz addig fel-nő, akkor ott lassan lefolydogálván az árkot magának mélyítse és szélesítse, 's ekképpen apadjon-el veszedelemnek okozása nélkül. A' félelem azonközben naponként nevedett; a' lármatüzeket már nem egyszer gyújtották-meg. Az említett árkot a' jégmassán-által tsinálják a' munkások; Jun. 5. vagy 6-dikáig reménlették, hogy megkészíthetik. De a' víz már ki kezdett volt itt - ott önteni; a' házi butorokat 's egész házdarabokat hordta és hánytá-kinémelly környékekre. Az Országlószerék parantsolatot adott-ki, hogy az efféle házi portékákat a' vízből kifogdosván, gondját viseljék, hogy idővel tulajdonsaiknak visszaadattathassanak. Már sok ember elveszett Martigny városában. A' Hattyú fogadóház gazdáját a' víz a' kertbe szorítván, oda fullasztotta.

Juniusnak 18-dikáig tartott ez a' fenyegetődző állapot, a' midőn délután a' víz a' jégmassát nagy hirtelenséggel által törvén, a' tó oly nagy sebességgel kezdett kiüresülni, hogy a' víz attól a' helytől fogva, hol a' dugulás volt, Bagnes nevű faluig, a' melly három mértföldnyi utat teszen, fél óra alatt, 's Bagnestől fogva Martigny városáig, melly

hasonlóképpen három mértföldnyi út, érkezett a' rohanó víz. — Minekelőtte e' történt, kevés az előtt fenn a' jégmassán egy oly lyukat találván a' víz, a' melynek mélységét legalább 80 lábnyomra teszik, ebbe kezdett oly irtóztató rohanással befolyni, hogy azt a' hegyekről néző emberek reszketve szemlélték, látván, hogy miként temeti ekhozó ropogással oda be az ő szánnyaikat, ekéiket, boronaikat, 's minden elragadozott vagyonaikat a' víznek dühössége.

A' pusztítást, mellyet ezen árvíz, a' jégnek általtörése után okozott, röviden így írja-le egy tudósító: — „Meg nem állhatott ennek ereje előtt semmi. Chamsee és Lourtier nevű faluk nagy részint semmivé tétettek. Hasonló sorsra juttatta ez a' Chablozi hámorokat. Tövestől kiszaggatott élők, házak' 's gabonások' öszszetört darabjai, mindenféle házi butor, odafulladott barmok, emberi holt testek, borították - el a' víz' színét. Semmi emberi segedelemnek nem vala semmi sikere, itt lehetne ám szemlélni az emberi erőnek határait 's tehetetlenségét. Martignyben estvéli hat órájában uralkodott a' legnagyobb kétségbeesés és pusztulás. Az egész külső város egy szempillantat alatt omladékká lett. A' híd elenyészett, a' házak öszszerontsoltattak, sárral és ganéjjal töltettek-meg, a' falkeítések ledöntödték; a' mezőkről a' buza 's széna rakások elhordattak. A' Rodánus 20-dikra virradó éjjel nőni kezdett, 's főlelemmel töltötte-el a' környéki lakosokat, nevezetesen Noville táján: de itt még sem történt semmi nevezetes veszedelem; a' lakosok előre mind elhajtották volt marháikat a' partok mellől. — A' Vallisi Országlószék kerülő útakon biztosokat küldött-ki a' hegyekre, hogy vizsgálják-meg a' Bagnesi völgy' állapotját; de

ezeztől még nem érkezett tudósítás. Közönségesen azt hirtelik, hogy az egész tó elfolyt.

* * *

A' Prágai, Carlsbadi, és Pilseni vidékeken nagy Orkán kegyetlenkedett Jun. 28-dikán estvéli 6 és 7 órák között, melly oly hirtelen jött, hogy Prágának utzáit kevés minuták alatt elborították a' levert ablakdarabok. A' külömbkülömb helyeken sétáló emberek szörnyen megrettentek, midőn a' porfelleg úgy meglepte őket, hogy kevés lépésnyire se' láthatták egymást. Az élő fákat derekaikban kitördelte, 's a' szekereket felforgatta a' nagy szél, 's hogy egyéb sok 's nagy károkat nem tett, annak lehet köszönni, hogy nem sokáig tartott, 's még essőt se okozott, pedig egy hirtelen jövő homályos fellegzet által okoztatott. Carlsbadtól nem messze azt a' szerentsétlenséget okozta, hogy Podol és Wischegrad között egy általjáró hajót a' kősziklához tsapván, azt elsüllyesztette, 's az azon találtatott emberek közül tsak kevesen menekedhettek-ki. — Kevésbe mult-el, hogy ugyan ekkor még nagyobb szerentsétlenség nem érte magát Carlsbad városát. A' szomszédban lévő erdő meggyuladván, az égést a' szaraz moh' segedelmével a' nagy szél hirtelen elterjesztette, 's a' város felé tsapván ezt füstel eltöltötte, 's a' lakosokat és a' ferdés végett ott lévő vendégeket nagyon megrettentette. Kevés idő alatt 6 hold erdő égett-el. Carlsbadról tsak egy hirtelen következett nagy zápor fordította-el a' veszedelmet, mellyet ez a' tűz ott is okozhatott volna.

Carlsbadban nagyon sok vendég van most. Jun. 24-dikéig 854-re telt az idegenek' laistromában a' nevek' száma. A' főbbek közt Feldmarsal Swartzenberg ő Hertzegsége is ott van.